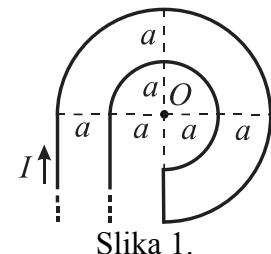

ZADACI

Zadatak 1. Na slici 1 je prikazana beskonačno dugačka tanka žičana kontura sa strujom jačine $I = 2 \text{ A}$, postavljeni u x - y ravni. Kontura je savijena tako da se sastoji od dva lučna dela u obliku tri četvrtine kruga i tri pravolinijska segmenta.

- Odrediti u opštim brojevima izraz za vektor magnetske indukcije u tački O , koji potiče od savijene konture,
- Izračunati intenzitet ovog vektora. Sredina je vazduh.

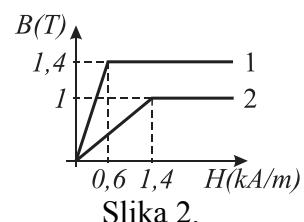
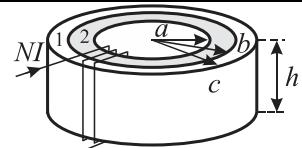
Ostali podaci su: $a = 4 \text{ cm}$ i $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ H/m}$.

Slika 1.

Zadatak 2. Na slici 2 je prikazano složeno torusno jezgro, načinjeno od različitih materijala, čije su krive prvobitnog magnetisanja date na slici 2. Na jezgro je ravnomerno i gusto namotano N zavojaka, u kojima je uspostavljena struja intenziteta $I = 6,28 \text{ A}$. Dimenzije jezgra su: $a = 1,5 \text{ cm}$, $b = 3 \text{ cm}$, $c = 4 \text{ cm}$ i visina $h = 3 \text{ cm}$. Odrediti:

- broj zavojaka N , tako da materijal 2 bude ceo u linearnom rezimu rada,
- režim rada spoljašnjeg sloja pri uslovu ispunjenom pod a) i
- magnetski fluks kroz poprečni presek jezgra.

Slika 2.

TEORIJSKA PITANJA

Teorija 1. Objasniti ukratko šta je neophodno da se ostvari da bi između dva pravolinijska provodnika delovala magnetska sila.

Teorija 2. Kakva je razlika između linija sila i linija polja u slučaju magnetskog polja? Obrazložiti odgovor.

Teorija 3. Kako se menja intenzitet vektora magnetske indukcije unutar, a kako van pravolinijskog provodnika, kroz koji protiče električna struja intenziteta I ? Obrazložiti odgovor.

Teorija 4. Šta je remanentna indukcija, a šta koercitivno polje? Koja od ove dve veličine definiše da li se radi o magnetski tvrdim ili magnetski mekim materijalima?

Teorija 5. Objasnite ukratko kakva je razlika između indukovanih električnih polja i indukovane elektromotorne sile? Koja se jedinica koristi za jednu, odnosno za drugu veličinu?

Teorija 6. Opisati, ukratko, princip određivanja međusobne induktivnosti dve konstrukcije, koje se nalaze u magnetski linearnej sredini.

Teorija 7. Objasnite ukratko kako se određuje električna struja $i(t)$, u usamljenoj konturi sa generatorom vremenski promenljive elektromotorne sile $e(t)$ i otpornikom otpornosti R .

Teorija 8. Objasnite ukratko kako se računa energija utrošena na uspostavljanje magnetskog polja, kod feromagnetskih materijala, koji su u režimu zasićenja?

PRAVILA POLAGANJA

Za pozitivnu ocenu neophodno je sakupiti više od 50% poena i na zadacima i na teorijskim pitanjima. Na svakom zadatku se mora osvojiti najmanje 11 poena (od max 22), a na teoriji najmanje 28 poena (max 56).

Osnovi elektrotehnike 2

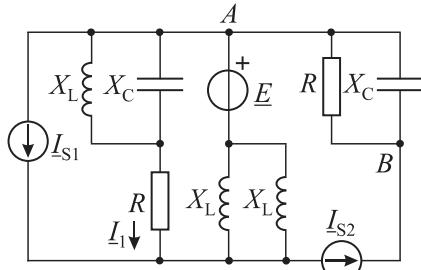
(II kolokvijum)

ZADACI

Zadatak 1. U električnom kolu, prikazanom na slici 1, primenom metode konturnih struja odrediti:

- vremenski oblik struje $i_1(t)$,
- kompleksni napon između tačaka A i B, $\underline{U}_{AB}$,
- aktivnu, reaktivnu i prividnu snagu naponskog generatora.

Poznato je: $X_L = 20 \Omega$, $X_C = 30 \Omega$, $R = 60 \Omega$, $\underline{I}_{S1} = j1 A$, $\underline{I}_{S2} = -j14 A$, $\underline{E} = (40+j80) V$, $f = 50 Hz$.

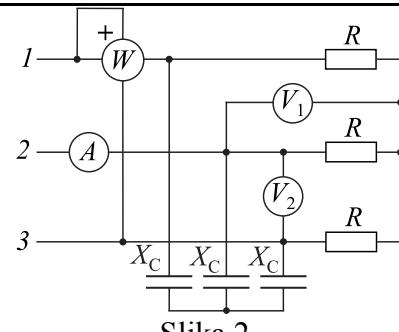

Slika 1.

Zadatak 2. Trofazni prijemnik sa slike 2, sastavljen od otpornika i kalemova vezanih kao na slici, priključen je na mrežu faznog napona prve faze $\underline{U}_1 = 230 V$.

- Izračunati linijske struje I_1 , I_2 i I_3 .
- Odrediti pokazivanje idealnih mernih instrumenata.
- Na istom fazorskem dijagramu predstaviti fazore faznih napona mreže i fazore veličina od kojih zavise pokazivanja instrumenata,

Poznato je: $R = 10 \Omega$, $X_C = 10 \Omega$

Slika 2.

TEORIJSKA PITANJA

Teorija 1. Objasnite ukratko šta predstavlja pojam "fazora prostoperiodičnog signala"?

Teorija 2. Skicirajte fazorski dijagram napona i električne struje na impedansi $\underline{Z} = (3 + j2) \Omega$. Koliko iznosi fazna razlika napona i struje?

Teorija 3. Elektromotor impedanse $\underline{Z}_m = (10 + j20) \Omega$, spojen je na mrežu napona $U_{ef} = 220 V$, učestanosti $f = 50 Hz$. Odrediti sve snage koje dati motor vuče iz mreže.

Teorija 4. U situaciji kada su dva kalema vezana redno, da li magnetska sprega utiče na njihovu ekvivalentnu impedansu? Objasniti ukratko odgovor.

Teorija 5. Objasnite ukratko kako se generiše prostoperiodični signal, pomoću kvadratnog zavojka. Skicirati neophodne elemente.

Teorija 6. Koliko iznosi kompleksni zbir međufaznih napona u simetričnom trofaznom sistemu, u situaciji kada je potrošač pretežno induktivan, odnosno pretežno kapacitivan? Obrazložite odgovor.

Teorija 7. Objasnite ukratko kako se određuje ukupna snaga potrošača u simetričnom trofaznom sistemu.

Teorija 8. Objasniti ukratko kako se vrši popravak faktora snage u simetričnom trofaznom sistemu.

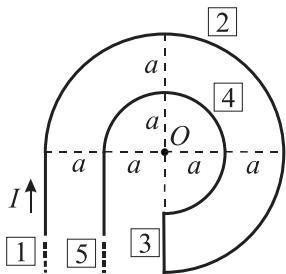
PRAVILA POLAGANJA

Za pozitivnu ocenu neophodno je sakupiti više od 50% poena i na zadacima i na teorijskim pitanjima. Na svakom zadatku se mora osvojiti najmanje 11 poena (od max 22), a na teoriji najmanje 28 poena (max 56).

K1

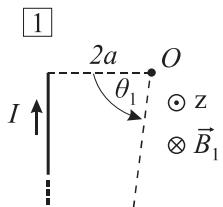
Z1

a)

$$\boxed{\vec{B}_3 = 0}$$

$$\left(I \vec{dl} \times \vec{r}_0 = 0 \right)$$

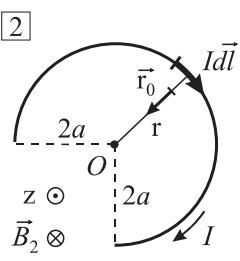

$$\begin{aligned}\theta_1 &= -\frac{\pi}{2} \\ \theta_2 &= 0 \\ d &= 2a\end{aligned}$$

$$B_1 = \frac{\mu_0 I}{4\pi d} (\sin \theta_2 - \sin \theta_1) = \frac{\mu_0 I}{4\pi 2a} (0 - (-1))$$

$$\boxed{B_1 = \frac{\mu_0 I}{8\pi a}}$$

$$\boxed{\vec{B}_1 = B_1 \cdot (-\vec{i}_z)}$$

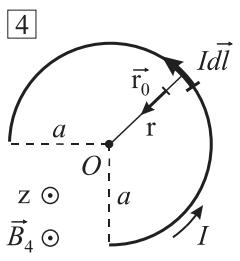
$$d\vec{B}_2 = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{I \vec{dl} \times \vec{r}_0}{r^2}$$

$$dB_2 = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{Idl}{(2a)^2} \sin \alpha(\vec{dl}, \vec{r}_0) = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{Idl}{4a^2} \quad \alpha(\vec{dl}, \vec{r}_0) = \frac{\pi}{2}$$

$$B_2 = \frac{\mu_0 I}{16\pi a^2} \int_0^{\frac{3}{4}2a\pi} dl = \frac{\mu_0 I}{16\pi a^2} 3a\pi$$

$$\boxed{B_2 = \frac{3\mu_0 I}{16a}}$$

$$\boxed{\vec{B}_2 = B_2 \cdot (-\vec{i}_z)}$$

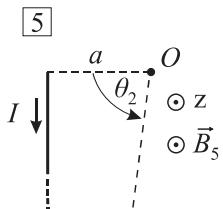
$$d\vec{B}_4 = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{I \vec{dl} \times \vec{r}_0}{r^2}$$

$$dB_4 = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{Idl}{a^2} \sin \alpha(\vec{dl}, \vec{r}_0) = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{Idl}{a^2} \quad \alpha(\vec{dl}, \vec{r}_0) = \frac{\pi}{2}$$

$$B_4 = \frac{\mu_0 I}{4\pi a^2} \int_0^{\frac{3}{4}2a\pi} dl = \frac{\mu_0 I}{4\pi a^2} \frac{3}{2} a\pi$$

$$\boxed{B_4 = \frac{3\mu_0 I}{8a}}$$

$$\boxed{\vec{B}_4 = B_4 \cdot \vec{i}_z}$$

$$\theta_1 = 0$$

$$B_5 = \frac{\mu_0 I}{4\pi d} (\sin \theta_2 - \sin \theta_1) = \frac{\mu_0 I}{4\pi a} (1 - 0)$$

$$\theta_2 = \frac{\pi}{2}$$

$$\boxed{B_5 = \frac{\mu_0 I}{4\pi a}}$$

$$\boxed{\vec{B}_5 = B_5 \cdot \vec{i}_z}$$

$$\boxed{\vec{B}_0 = \vec{B}_1 + \vec{B}_2 + \vec{B}_3 + \vec{B}_4 + \vec{B}_5 = (-B_1 - B_2 + B_4 + B_5) \cdot \vec{i}_z = \left(-\frac{\mu_0 I}{8\pi a} - \frac{3\mu_0 I}{16a} + \frac{3\mu_0 I}{8a} + \frac{\mu_0 I}{4\pi a} \right) \cdot \vec{i}_z}$$

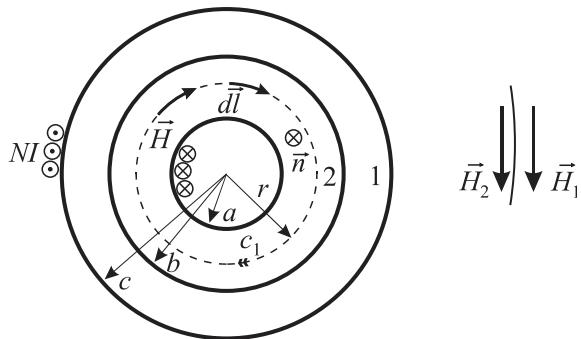
b)

$$|\vec{B}_0| = \left| -\frac{\mu_0 I}{8\pi a} - \frac{3\mu_0 I}{16a} + \frac{3\mu_0 I}{8a} + \frac{\mu_0 I}{4\pi a} \right| = \left| \frac{\mu_0 I}{4a} \left(-\frac{1}{2\pi} - \frac{3}{4} + \frac{3}{2} + \frac{1}{\pi} \right) \right|$$

$$\boxed{|\vec{B}_0| = 14,28 \mu T}$$

K1

Z2

Granični uslov: $H_{1t} = H_{2t} = H$

$$\oint_{c1} \vec{H} \cdot d\vec{l} = NI$$

$$H \cdot 2r\pi = NI$$

$$H = \frac{NI}{2r\pi}$$

a)

$$H_{2\max}(r=a) = \frac{NI}{2\pi a} \leq H_{c2} = 1400 \text{ A/m}$$

$$N = \frac{H_{c2} \cdot 2\pi a}{I} = \frac{1400 \cdot 2\pi \cdot 0,015}{6,28} \quad \boxed{N = 21 \text{ zav}}$$

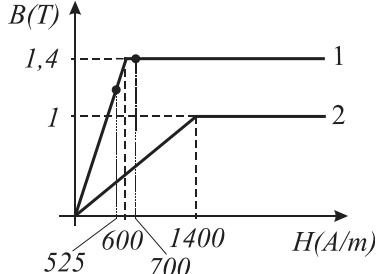
b)

$$H_{1\max}(r=b) = \frac{NI}{2\pi b} = 700 \text{ A/m}$$

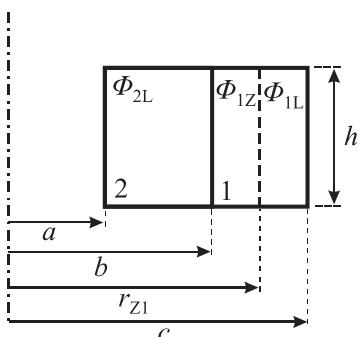
$$H_{1\min}(r=c) = \frac{NI}{2\pi c} = 525 \text{ A/m}$$

Sledi da je materijal 1 u delimičnom zasićenju.

$$r_{z1} = \frac{NI}{H_{c1}} \cdot \frac{2\pi}{2\pi} = \frac{21 \cdot 6,28}{600 \cdot 2\pi} = 0,035 \text{ m} = 3,5 \text{ cm}$$

c)

$$\Phi = \Phi_2 + \Phi_1$$

$$\Phi_2 = \int_a^b \mu_2 \frac{NI}{2\pi r} dr h = \frac{1}{1400} \frac{NI}{2\pi} h \ln \frac{b}{a}$$

$$\boxed{\Phi_2 = 311,92 \mu Wb}$$

$$\Phi_1 = \Phi_{1Z} + \Phi_{1L} = B_{c1} (r_{z1} - b) h + \int_{r_{z1}}^c \mu_1 \frac{NI}{2\pi r} dr h$$

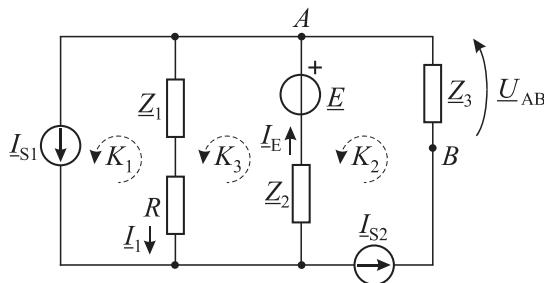
$$\Phi_1 = B_{c1} (r_{z1} - b) h + \frac{1,4}{600} \frac{NI}{2\pi} h \ln \frac{c}{r_{z1}} = 210 \mu Wb + 238,9 \mu Wb$$

$$\boxed{\Phi_1 = 448,9 \mu Wb}$$

$$\boxed{\Phi = 760,82 \mu Wb}$$

K2

Z1

$$\begin{aligned}\underline{Z}_1 &= jX_L \parallel (-jX_C) = j20 \parallel (-j30) = j60 \Omega \\ \underline{Z}_2 &= jX_L \parallel jX_L = j20 \parallel j20 = j10 \Omega \\ \underline{Z}_3 &= R \parallel (-jX_C) = 60 \parallel (-j30) = (12 - j24) \Omega\end{aligned}$$

$$\underline{I}_{K1} = \underline{I}_{S1} = j1 \text{ A}$$

$$\underline{I}_{K2} = \underline{I}_{S2} = -j14 \text{ A}$$

$$\underline{I}_{K3} (\underline{Z}_1 + R + \underline{Z}_2) - \underline{I}_{K1} (\underline{Z}_1 + R) - \underline{I}_{K2} \underline{Z}_2 = \underline{E}$$

$$\underline{I}_{K3} (j60 + 60 + j10) - j1(j60 + 60) - (-j14) j10 = 40 + j80$$

$$\underline{I}_{K3} = \frac{40 + j80 + j1(j60 + 60) + (-j14) j10}{j60 + 60 + j10} = \frac{40 + j80 - 60 + j60 + 140}{j60 + 60 + j10} = \frac{120 + j140}{60 + j70} = \frac{2(60 + j70)}{60 + j70}$$

$$\underline{I}_{K3} = 2 \text{ A}$$

a)

$$\underline{I}_1 = \underline{I}_{K3} - \underline{I}_{K1} = (2 - j1) \text{ A} = 2,24 e^{-j26,57^\circ} \text{ A}$$

$$i_1(t) = 2,24 \sqrt{2} \cos(314t - 26,57^\circ) \text{ A}$$

b)

$$\underline{U}_{AB} = -\underline{I}_{S2} \underline{Z}_3 = -(-j14)(12 - j24) = j14(12 - j24)$$

$$\underline{U}_{AB} = (336 + j168) \text{ V}$$

c)

$$\underline{S}_E = \underline{E} \underline{I}_E^*$$

$$\underline{I}_E = \underline{I}_{K3} - \underline{I}_{K2} = (2 + j14) \text{ A}$$

$$\underline{S}_E = (40 + j80)(2 - j14) = 80 + 1120 + j160 - j560 = (1200 - j400) \text{ VA}$$

$$P_E = \text{Re}\{\underline{S}_E\} = 1200 \text{ W}$$

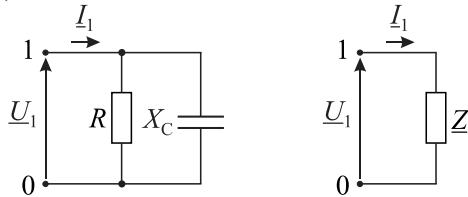
$$Q_E = \text{Im}\{\underline{S}_E\} = -j400 \text{ Var}$$

$$|S_E| = |\underline{S}_E| = 1264,9 \text{ VA}$$

K2

Z2

a)

$$\underline{Z} = R \parallel (-jX_C) = \frac{R(-jX_C)}{R + (-jX_C)} = \frac{10(-j10)}{10 - j10}$$

$$\underline{Z} = (5 - j5) \Omega = 5\sqrt{2} e^{-j45^\circ} \Omega$$

$$\underline{I}_1 = \frac{\underline{U}_1}{\underline{Z}} = \frac{230 e^{j0^\circ}}{5\sqrt{2} e^{-j45^\circ}} = 32,53 e^{j45^\circ} A$$

$$\begin{aligned}\underline{I}_1 &= 32,53 e^{j45^\circ} A \\ \underline{I}_2 &= \underline{I}_1 e^{-j120^\circ} = 32,53 e^{-j75^\circ} A \\ \underline{I}_3 &= \underline{I}_1 e^{-j240^\circ} = 32,53 e^{-j195^\circ} A\end{aligned}$$

b)

$$I_A = |\underline{I}_2| = 32,53 A$$

$$U_{V1} = |\underline{U}_2| = 230 V$$

$$U_{V2} = |\underline{U}_{23}| = \sqrt{3} |\underline{U}_1| = \sqrt{3} \cdot 230 = 398,37 V$$

$$\begin{aligned}P_w &= \operatorname{Re} \left\{ \underline{U}_{13} \underline{I}_1^* \right\} = U_{13} I_1 \cos \varphi(\underline{U}_{13}, \underline{I}_1) \\ P_w &= \sqrt{3} U_1 I_1 \cos(30^\circ + 45^\circ) = \sqrt{3} \cdot 230 \cdot 32,53 \cdot 0,259\end{aligned}$$

$$P_w = 3354,04 W$$

c)

